

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 46 (1683) Пятніца, 8 чэрвеня 1962 года Цана 4 кап.

ПЕРАД ВЯЛІКАЙ ДАРОГАЙ

ГАРАЧЫ ЧАС

Чэрвень — гарачы месяц для студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Як паведаміў нашаму карэспандэнту прарэктар інстытута Б. Вішкарэў, першыя закончылі экзаменацыйную сесію будучыя актёры, сцэнарысты, графікі, дэкаратыры. Яны пачаліся ўжо на групы, якія пачалі сваю летнюю творчую практыку на індустрыяльных прадпрыемствах Мінска і Палатка, у калгасах, на ўлонні роднай беларускай прыроды. У выніку гэтага з'явіцца новая пейзажная здымка, жанравыя змалюўкі, партрэты. Выпускнікі

факультэта заканчаюць дыпломныя кампазіцыі, якія будуць абараняць у канцы месяца.

Заклапочаны студэнты, выкладчыкі акцёрскага і самага маладога рэжысёрскага факультэтаў. Наперадзе — экзамены па філасофіі, майстэрству акцёра, рэжысуры і па іншых дысцыплінах.

Фотакарэспандэнт С. Ананка, які днём наведаў Беларускае тэатральна-мастацкае інстытут, зняў адзін з момантаў рэпетыцый дыпломнага спектакля «Смерць ваводы» (пастаноўшчык народны артыст БССР прафесар К. Санікава).

На здымку: студэнт-выпускнік В. Мароз (злева), які рыхтуе ролю Збігнева, і Ю. Мінін — выканаўца ролі Ваводы рэспіруючы сцэну са спіскамі.

Мінчане хутка пазнаёмяцца з дыпломнымі спектаклімі інстытута. Будучыя паказаны «Апошнія» М. Горкага і «Смерць ваводы» Ю. Славацкага ў пастаноўцы прафесара К. Санікава, «Трагічны конь» Г. Прыдзэ (рэжысёр

Ул. Малазінкі) і «З любоўю не жартуюць» Кальдэрона (пастаноўка В. Броўкіна).

Урыўкі з класічных п'ес выканаюць студэнты другога курса «Жанішбоу Балзамінава» — выхаванцы тэатра курса.

Пяцна вучыліся і будучыя рэжысёры, якія таксама старанна рыхтаваліся да экзаменаў. Студэнты гэтага факультэта былі асістэнтамі пастаноўшчыка «Беспасажніцы» (Тэатр імя М. Горкага), «Гаспадар» (Тэатр імя Я. Купалы), «Чароных дэбятэ» (Тэатр юнага гледача).

Малады выхаванец інстытута В. Арлоў самастойна паставіў у Тэатры юнага гледача спектакль «Святая, дзе ты?».

Маркучыца па першых выніках, — сказаў Б. Вішкарэў, — мы спадзяемся, што экзамены гэтага года пакажуць сталую веду ў выхаванцы інстытута.

ЗАВОЧНІКІ АТРЫМЛІВАЮЦЬ ДЫПЛОМЫ

На 4 курсе заочнага аддзялення рэспубліканскага культасвет-вучылішча імя Крупскай (Марты) займаюцца 94 студэнты. Гэта, у асноўным, загадчыкі сельскіх клубу, бібліятэкі, пінвераваткі, якія без адрыўу ад вытворчасці

НА ОПЕРНУЮ СЦЭНУ

Дзялім студэнт Гомельскага музычнага вучылішча імя М. Скалоўскага Анатоль Калеснічка здасць дзяржаўныя іспыты па класу вакалу. У яго добры голас. Здоўжнага студэнта запрасілі на работу ў Беларускае дзяржаўнае тэатр оперы і балета.

Сёлета атрымаюць дыплумы аб закончанні вучылішча яшчэ 51 студэнт вучылішча. Многія з іх пажадалі працаваць у калгасах рэспублікі. Дзесяць маладых спецыялістаў паедуць на цалініны землі.

У новым навуковым годзе студэнты вучылішча атрымаюць 20 аўдыёных пакоў. Будзе здадзена ў эксплуатацыю канцэртная зала на 500 месца.

вучылішча методыку асветнай работы. Цяпер яны здаюць дзяржаўныя экзамены. У сёлётым навуковым годзе на заочным сектары будзе прынята 180 студэнтаў. Упершыню пачнуць працаваць харава і тэатральнае аддзяленні.

У разгары экзаменацыйнай сесіі ў студэнтаў вучылішча імя Крупскай (Марты) займаюцца 94 студэнты. Гэта, у асноўным, загадчыкі сельскіх клубу, бібліятэкі, пінвераваткі, якія без адрыўу ад вытворчасці вучылішча методыку асветнай работы. Цяпер яны здаюць дзяржаўныя экзамены. У сёлётым навуковым годзе на заочным сектары будзе прынята 180 студэнтаў. Упершыню пачнуць працаваць харава і тэатральнае аддзяленні.

ЗЛАВЕСНЫ ЦЕНЬ

Сярэдняе кошта не ліжыцца зніжэнню ў трыне. Яго ўзростае. І сярэдні белага для яго ўзростае ў наш асяроддзе і вымостае з нас гарачую кроў і жыццё.

Гейне.

Насцел. Са словам гэтым звязаны самыя крывавыя старонкі гісторыі. Крывавыя паходы, і Варфаламееўская ноч, Гітлер, Мусаліні і Франка. Кроў партызёў Алжыра і В'етнама. Слёзы маці Конга і Анголы. Нахлынуў тысячгадоўны рэкам ляміцца праз стагоддзі стогны і пралёны закатаваных і ашуканых людзей. Гімаі насцел, якія ганарыста ўзвышліся ў каменнай велічы сваёй над убогімі хатымі, — былі паставлены на сцяголах. Буря Насцеліна разарагла чорнае паўночны. Новая песьня народа заглушылі гул насцелных ды першых звану. Каменныя кілі ператварыліся ў мёртвых сведка пралётага мінулага. Але некаторыя з іх яшчэ жыць, яны кідаюць змрочныя цень на новае жыццё і каленіца душы тысяч людзей.

Мастэчка Адэльск. Правільнай, два Адэльскі: стары і новы. Мала паміж імі — час. Новы Адэльск — гэта дзве сямейны школы, сельскі Дом культуры, бібліятэка, электрычнасць, радыё. Мала ў новым Адэльску сям'ю, у якіх хто-небудзь не вучыўся б у інстытуце ці не працаваў ужо ўрачом. Іжнхерам, атроамам.

А ад насцел, што высіцца на ўзгорку, падае цень на стары Адэльск, на прышчуплены да самай зямлі падслепаватыя хаты з саламянымі стрэхамі. Іякі яшчэ захаваўся тут, які захаваўся рабская звычка зрынаць з галавы шапку, а то і станаўцца на калені ў горах перад ксяндзом і на хаду цалаваць яму руку; які захаваўся газоні і свечні ў дамах, гаспадары якіх, насцелныя актывісты, прычыпова не хочучы праводзіць сабе электрычнасць.

Самыя дзіця, неверагодныя перахыты і чорныя традыцыі пралётага мінулага гнедзяцца тут, у ценю насцелі, і працяваюць свае шчупальцы, абліваюць душы людзей.

«Заслугі» ксяндза

Вечар. Дзесяці ў цемры, чужыя паўночныя маршкітаны рухавіа электрастанцыі, загараюцца электрычныя россып ліхт-

ЗДАНІ СТАРОГА СВЕТУ НАТАТКІ АБ ПРАПАГАНДЫСТАХ КНІГІ РАЗМОВА ПРА УНІВЕРСІТЭТЫ КУЛЬТУРЫ БЕЗ СКІДКІ НА САМАДЗЕЙНАСЦЬ ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНКІ КУПАЛЫ Думкі аб рамане І. Мележа «Людзі на балоце»

Ул. КАРПАУ

Я і цяпер добра памятаю старую, крыву ксаварчаную шафу ў Ельскай школе і Марыю Бяспачу Шапкавічу, маю першую настаўніцу, якая ажыла да дваццаці трэцяга года вучыла нас гісторыі па дзяржаўнаму падручніку Ілавайскага. Памятаю, як адчынілі шафу, гэтая самотная пахляла жанчына выдала нам, вярстай дзяцце, кнігі: аспаражна брала кнігу з палічкі, уважліва разглядала, каб помніць, якая яна была, і нека па-асабліваму ўрачыста ўручала яе.

Памятаю бібліятэку ў школе другой ступені, як тады называлі сярэдняю школу, і той запаведны пакойчык са сталамі, куды выбіраць сабе кнігі дапускаліся толькі любімыя.

Памятаю бібліятэку на Рэчыцкім леспільным заводзе — маладую бібліятэчку Доры Бер, маленкія столік пры дзяржаўнай паліцы і шафы. Я забаву, дзе знаходзіўся будынак заўком, забаву нават назву вуліцы ў рабочым пасёлку, дзе жыў, а вось бібліятэку памятаю і буду памятаць заўсёды.

У дваццатых гадах у вёсцы ўсё бурліла. І трэба сказаць, што ў гэтую трыку, якая ўзыхадзіла бараву з вуліцы, там неслы ў вёску святло і гом, і саветы, і формы жыцця, звычайна ўзыходзілі.

Добры прапагандыст кнігі стала масавая бібліятэка № 1 Кастрычніцкага раёна г. Мінска. Методы і формы яе работы варты спецыяльнага вывучэння і пашырэння. Усялякая нахвалы заслугоўвае, напрыклад, дзейнасць таварыства сяброў Беларускай літаратуры, створанага пры бібліятэцы.

За апошні час я бачу шмат у якіх бібліятэках і мога бы прывесці дзесяці такіх прыкладаў. Але думаю, хопіць і гэтага. Бо мне хочацца не толькі раска-заць пра месца, якое заняла кніга ў нашым жыцці, не толькі выказаць радасць з прычыны таго, што рыбак бібліятэкі ўсё больш ачышчаюцца ад іх звароту увагу на адну акалічнасць, якая прымушае тры-мілья і неўзабаве можа стаць веліччю небяспечнай.

Спытайцеся ў бібліятэкараў, на што ім карціць паскардзіцца і што іх асабліва хвалюе, і большасць згодна адкажа: «Вядома, памяшканні. Гэта бяда наша!».

Сапраўды, будаўніцтва бібліятэкі ідзе яна неаднаўляюча. Ды і ідзе яна не аднаўляюча і часта неразумна. Як ужо гаварылася, Б. Севашынская працуе ў Дзяржынскай раённай бібліятэцы даўня гады. За гэты час яна дамаглася, што бібліятэку трэба пашырыць. Але як? Тройчы да невялікага, непрыстасаванага памяшкання пры-будавалі навуку. У выніку і цяпер бібліятэка фактычна не мае кнігасховішча і сапраўднага памяшкання для абслугоўвання. Сродкі выдаткаваны, а кніжніца мала.

У Заслаўі бібліятэка туліцца ў старым непраходным памяшканні. Цяжкі дах, падлогу то-чыць грыбок. Не абшліся нават бел кур'ёзаў. Перад сталом выдчас масціца так згібла, што да старых людзей пасылаюцца нінганошы, чыталіны. (Што-дзень бібліятэка выдае 180 — 200 кніг, не лічычы выдат у

ПРА КНІГУ І БІБЛІЯТЭКУ

перасоўнах і чытальнай зале. За чытачоў тут літаральна змагаюцца. Работнікі бібліятэкі робяць падворныя абходы, наведваюць установы і прадпрыемствы, вярбуюць чытачоў праз чытацкі актыў, наладжваюць масавыя мерапрыемствы — канферэнцыі, тэматычныя вечары, літаратурна-мастацкія вечары, агляды. Праводзяць з чытачамі гутаркі, робяць бібліяграфічныя агляды, вывучаюць патрэбы і густы, вышываюць рэкамандатыўныя спісы.

Гомельскай сельскай бібліятэкай загадае Ніна Пыжык, якая толькі летась скончыла тэхнікум. У бібліятэцы яна тры-мілья кніг, і тысячы з іх Ніна была за чатыры месяцы сваёй работы. Дзейнасць бібліятэкі пачынала звязана — і тут выя-віліся традыцыі дваццаціх га-доў! — з разгортваннем ма-стацкай самадзейнасці. Ніна Пыжык ужо арганізавала му-зычны гурток, якім кіруе сама, драматычны, мастацкага чы-тання, гурток танцаў. Удзель-нікі іх даюць канцэрты ў Гры-чанах, выязджаюць у другія брыгады. Бібліятэка зрабілася цэнтрам, навокал якога вы-сціліся культурнае жыццё калгаса.

Добры прапагандыст кнігі стала масавая бібліятэка № 1 Кастрычніцкага раёна г. Мінска. Методы і формы яе работы варты спецыяльнага вывучэння і пашырэння. Усялякая нахвалы заслугоўвае, напрыклад, дзейнасць таварыства сяброў Беларускай літаратуры, створанага пры бібліятэцы.

За апошні час я бачу шмат у якіх бібліятэках і мога бы прывесці дзесяці такіх прыкладаў. Але думаю, хопіць і гэтага. Бо мне хочацца не толькі раска-заць пра месца, якое заняла кніга ў нашым жыцці, не толькі выказаць радасць з прычыны таго, што рыбак бібліятэкі ўсё больш ачышчаюцца ад іх звароту увагу на адну акалічнасць, якая прымушае тры-мілья і неўзабаве можа стаць веліччю небяспечнай.

Спытайцеся ў бібліятэкараў, на што ім карціць паскардзіцца і што іх асабліва хвалюе, і большасць згодна адкажа: «Вядома, памяшканні. Гэта бяда наша!».

Сапраўды, будаўніцтва бібліятэкі ідзе яна неаднаўляюча. Ды і ідзе яна не аднаўляюча і часта неразумна. Як ужо гаварылася, Б. Севашынская працуе ў Дзяржынскай раённай бібліятэцы даўня гады. За гэты час яна дамаглася, што бібліятэку трэба пашырыць. Але як? Тройчы да невялікага, непрыстасаванага памяшкання пры-будавалі навуку. У выніку і цяпер бібліятэка фактычна не мае кнігасховішча і сапраўднага памяшкання для абслугоўвання. Сродкі выдаткаваны, а кніжніца мала.

У Заслаўі бібліятэка туліцца ў старым непраходным памяшканні. Цяжкі дах, падлогу то-чыць грыбок. Не абшліся нават бел кур'ёзаў. Перад сталом выдчас масціца так згібла, што да старых людзей пасылаюцца нінганошы, чыталіны. (Што-дзень бібліятэка выдае 180 — 200 кніг, не лічычы выдат у

пер пакрыўдзіць ксяндза, не паслухаўша яго. Часта, збірае ксяндз моладзь у сваім доме. Пастаўшы дзверы Барташэвіча Часлаў Шапкавіча з ног абіўся, цягчы-чы з магазіна цалыя скрынкі бутэлек.

Дзеці... Яны ў Адэльску та-кія ж, як і ў Суды. Вучацца, гуляюць, смяюцца, плачуць. Але плачуць частей, чым дзе. Рэптам змаўкае звонкі смех, усмешка знікае з дзіцячых твароў, а вочы, якія толькі што іскрыліся веселым агнем, гаснуць. І дзеці ста-новяцца не падлічальным сур-дэным, палыхлівым, як ка-жаны. Маленкія дзіцячыя сьвет падзяляцца на дзве часткі. З аднаго боку — школа, з друго-га — ксяндз. З аднаго боку — настаўнік, які адчыняе дзверы ў прыватныя далі новага жыцця, а з другога — ксяндз, які штурхае іх у чорны пра-вал дэмары ксяндза.

Многія з дзяцей жылі тут нібы на ніч, нейтральнай зямлі. Яны хадзілі б перава-жа са старым, але зрабучым першым крокі, спыняюцца, спа-лохана азіраюцца назад пад уплывам прывычак, традыцый, усёй абстаноўкі, што іх акру-жае.

У Суды ў нас стала звычай-ным, што кожны школьнік — гэта акцыябронка-лейнек, по-тым — пінкер, камсамолец. У Суды, але не ў Адэльску. У сям'ю, якія знаходзіцца пад уплывам ксяндза, няма пінце-раў і акцыябрат, цілі не лі-чыць тых некалькіх, якія нібы падліліся, толькі гэта на-сць ад сваіх бацькоў. Яны на-сць пінкерскіх галышчкі і зоркі толькі ў школе або на-лі выглядваюць з Адэльска.

Вяртаюцца са школы дадому, адмаючы іх і хваляюць у кіш-ні. У Адэльску неўзабаве быць пабытам, і там імя не-маторых пінцераў захаваюцца ў глыбокай тайне.

Разам з іншымі дзецьмі ат-рымаў зорку юнага лётцы Галіа Каліноўскага. А на другі дзень яна прыйшла ў школу са слязмі: «Мама сказала, каб аддала значок». Запісана дзячынка значок у каленку. Адаваць не хочацца і па-к-нуць бацька — зноў наб'юць до-ма. Стаць і плача.

Віце дзяцей у Адэльску — дзікае, варварскае — адзін са сродкаў трымаць іх у цемры. У ценю ксяндза, далей ад сон-ца новага жыцця. Быць не-за-

ПРА КНІГУ І БІБЛІЯТЭКУ

ў ім зятая электраправодна. Праводзіць работу вечарамі нельга ды ўдзень дабрацца да бібліятэкі прыходзіцца па доўгім цёмным калідоры. А Савет гарадскога пасёлка да-та-гуль не можа вырашыць, што рабіць — будаваць новае памяш-канне ці рамантаваць старое.

Цесна жыць і адна са старо-шых у рэспубліцы кніжных скарбніц — бібліятэка імя Пуш-кіна ў Мінску. Будынак яе та-ксыма прызнаны аварыйным. Даўно трэба было падумаць пра-тое, каб падшукваць для яе ін-тасе памяшканне або пачаць будаваць новую бібліятэку.

Але дагэтуль нельга нават да-магчыся вывадзіць памяшкан-не для кнігасховішча ў сучас-ны свайго ж будынак, якое зай-мае былы прыбытковы будынак, пенсіянерка В. Дашкевіч. Вось ужо восем год цягнецца гэтая справа, заявы кіруючых біблія-тэкі ляжыць у Ленінскім рай-савеце, і ў гарадскае, і ў аблас-ным упраўленні культуры.

Яшчэ менш зразумела, калі прычынай непаладка з'яўляюцца міжведамасныя інтэлекты. У Вілейцы, нарэшце, сабраліся і пачалі будаваць новую гарад-скую бібліятэку. Але хто і як? Гаспадар даў кароўку, адпусціў грошы, аднак ад уладзе ў да-дальня адмовіўся, спадзяючыся на тое, што біб-ліятэка падпарадкавана аддэ-лу культуры райвыканкома. А аддзел адмовіўся ад будаўні-цтва таму, што займаецца спра-вамі толькі перфарм, раёна. Давялося за будаўніцтва ўзя-цца самой загадчыцы біблія-тэкі — здабываць будаўнічыя ма-тэрыялы, быць прапрабам і г. д. Не, не лепшы гэта выхад, і не найлепшы будучы вынік.

Зусім ганебны фант абдыс-ся ў Нясвіжы. Па загаду старо-шых гарадскіх памішканне Няс-віжскай гарадской бібліятэкі перададзена раёнаму аддэлу народнай асветы. Месяці кнігі ваяваліся ў Доме культуры, і бібліятэка не працавала. Як магло быць прынята такое ра-шэнне? Як мог раёны аддзел народнай асветы згадзіцца на гэта? Гэта ж бібліятэка!

Чамусьці наогул стала пра-вілам размяшчаць бібліятэкі ў будынаках клубу. Ды нават, бадай, ці знойдзец тыпава праект раённага Дома куль-туры, ці клубу, каб ў іх не былі заплачаваны памішканні біб-ліятэкі? А гэта, на маю думку, веліччю нязручна і неапрад-на.

У калідорах гэтых устаноў многа людзей, многа тлуму. І пашыраюць той спайны і цяжкі, які павіны павяваць у чытальнай зале і на абале-мелле. І чаму ідзе не знойдзец тыпава праектаў раёнаў і сельскіх бібліятэкі? Ніяко ж іх не-рава і неўзабаве.

У бібліятэку людзі заходзяць з пачуццямі граўлівай навагі. Кнігі, кнігі, кнігі... Іх за аса-ло-да не толькі чытаць, іх пры-ймаюць у рукі, гартцаць. Вер-ныя, добрыя сябры! Крыніцы мудрасці! Адно з геніяльных адкрыццяў чалавецтва! Няхай жа нашы адносінны да іх будуць вартымі іх. Будзем ду-маць аб іх і вырашаць іхні лёс з пашанай.

Так і пачынаюцца вялікія трагедыі маленкіх людзей. Іакаяюцца яны парозным. Гарадзенскае, падобна да цяжко хварэю, гасць агонь думачы, знішчае, адбірае ці-скавы да жыцця. І часта пры-водзіць да непрапраўнага раз-дзіння. На вялікі жал, мы бы-ваем сведкамі таго, які аўтас-на спыняецца жыццё дзяцей, якія не вытрымалі гэтага зы-прабавання «на разрыў». У па-міль выпадках, калі школьнік пакоўчы жыццё самага брата, пакушце дажыць і сабагу пад-прыскам вадзілі яго ў дар-зку. Такія выпадкі рэдкія. Але яны падобны да пазелчальнага шкла, праз якое лепш відаць умоваў. У Адэльску такога выпадку пакуль што не было. Не было, але можа быць. Адной з першых уступіла ў камса-мол Ванда Кінаеўская. Доў-га яе адважвалася, таму што ведала — дома сустраюць у шк-ла, і яна атрымае. Бацькі збілі Ванду, вышлілі на вуліцу яе кнігі, забаранілі хадзіць у школу. Яе павалі-кожны дзень і Ванда не вы-трывала, прыслата ў школу лісьмі: размыты слязімі лісткі паперы... Дзяўчына пісала, што ў школу яна больш не пойдзе і што жыць няма сэнсу... Ця-ноу вялікіх намаганняў мно-гіх людзей Ванду ўдалося вяр-нуць у школу. А магло быць інакш.

У слязах малях, у ваган-нях моладзі вінаваты не толь-кі Барташэвіч, але і мы. Будзем расказаць па парад-

ку. Бясспрэчна, актыўны ўдзел у грамадскім жыцці з'яўляецца лепшай школай камуністы-чнага выхавання. І ніхто, апроч нас, не вінаваты ў тым, што дзверы гэтай школы часта бываюць зачынены. Шкода ад гэтага асабліва адчуваецца на праграмы іх і ідэалагічнай ба-рабры і на імя паміж ста-рым і новым Адэльск — адзін з участкаў прыроднага краю.

Але кіламетры, якія аддзяля-юць абласны цэнтр ад мястэч-ка, сталі непрадодольнай пе-рашкодай для слабай хаал па-пагандыснай работы, што да-кацілася была суды, ды хут-ка адхлынула назад.

Давуім даўно Гродзенскі аном камсамол зацвердзіў план «правядзення палітыка-выхавальных і культурна-ма-савых мерапрыемстваў у Адэль-ску». За клубам былі заапа-лаваны навучцы Гродзенскага музычнага вучылішча. Мала-дзія шэфы памалі стварыць харава калектыв. Дзесяцікі аюнакоў і дзюрат, вярнуцца з працы, спячаюць у клуб на рэпетыцыю. Ды і не толькі моладзь.

З кожным днём усё лепш гукае хор у людзях. У пелы летні вечар пыла песня над мястэчкам, ішла разам з маро-у поле, блукала па ўзлесках, абдукаючы ў сэрцах людзей новую радасць, новае жыццё. І не такім ужо вялікім зда-ваўся чорны гмах насцелі.

Эх, Адэльскі хор, спяваць бы табе, ды спяваць! Але хутка збыліся дарогу да цёб шэфі. І усё цішы, усё больш няп'я-ўнае, гучаў твой голас. Шмат

[Заканчэнне на 2-й і 3-й стар.]

НА БРАТНІЙ МОВЕ

У дзень 30-годдзя літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы ўраўнаважана п'яніца: «Янка Купала такі ж блізкі, гэты ж родны для Савецкай Украіны і іншых братніх рэспублік, які і для Савецкай Беларусі. Мы любім яго чужоўныя песні, мы многі чаму вучымся ў Янкі Купалы — нашага друга, старэйшага майстра, «інжынера душ» першага рангу» («Дніпро», № 7, 1952).

Украінскія савецкія пісьменнікі заўсёды высока цанілі беларускага песняра, а любасцю і пвагай адносіліся да яго творчасці. Асабліва сардэчна дружба завязалася паміж Янкам Купалам і літаратарамі братняй Украіны, калі вялікая група іх наведвала ў 1928 годзе сталіцу Савецкай Беларусі. Яна ўрававаўся ў беларускі сумесны працы над украінскім выданнем паэмы Янкі Купалы «Над ракою Арэсай». Пераклад быў даручаны паэту Тэрэзію Масэню, а рэдагаваць пераклад ахвотна згадзіўся Паўло Тычына.

Дарэчы, паэзія, у 1947 годзе, над перакладам гэтай паэмы працаваў і Максім Рыльскі. Апошні раздзел паэмы, надрукаваны ў кнізе «Беларуская савецкая паэзія» (1947, Кіеў), дадзены ў яго перакладзе.

У савецкіх час першы твор Янкі Купалы з'явіўся ў Украіне ў перакладзе Паўла Тычыны. Гэта быў верш «Як чыла каліна ў лесе». Як адзначыў паэт Тэрэзію Масэню, гэта быў «своёсавецкі» вольны пераклад беларускага лірычнага верша, але па настрою вельмі блізкі да арыгінала. У ім злілася моцная галася паэты даў братніх народаў — Я. Купалы і П. Тычыны.

За Паўлом Тычынай выступіў Максім Рыльскі з перакладам верша Янкі Купалы «Вясна на вясне».

У 1929 г. ва ўкраінскіх часопісах і газетах з'явілася шмат перакладаў з беларускай мовы, у тым ліку і твораў Янкі Купалы. Прычым асобныя яго вершы друкаваліся адразу ў некалькіх перакладах і ў розных газетах і часопісах.

Так, напрыклад, верш «А хто там ідзе?» (пад назвамі «Ой, хто ж там ідзе?») ўпершыню друкаваўся ў харкаўскім часопісе «Плуг» у 1923 г. (пераклад быў зроблены С. Піпенік). Затым — у літаратурным альманашу «Нова Білорусь» і ў выбараных творах Янкі Купалы пазнейшага часу; у 1937 г., 1947 г., 1953 г. і г. д.

У 1937 годзе выйшла першая кніга «Выбраных твораў» Янкі Купалы на ўкраінскай мове. Над перакладамі працавалі М. Галуба, Пятро Дарожка, Мікола Нагібеда, Сцяпан Крываніўскі, Ігар Муратаў і Ароі Капшэйн. У аднагоміні ўвайшлі лірычныя вершы ў перакладзе С. Крываніўскага і П. Дарожкі. М. Нагібеда разам з А. Капшэйнем пераклалі паэму «Магіла лова», І. Муратаў — паэму «Зімоў» і «Безназоўнае». У кнігу былі ўключаны і паэма «Над ракой Арэсай», а таксама «Над ракой Арэсай».

500-ы

У суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны на сцене Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы быў пастаўлены спектакль «Паўлінка» па п'есе Янкі Купалы. І вось каля 20 год чужою на камерныя мовы на сцене. Яе бачылі сотні тысяч глядачоў нашай вялікай краіны. А спецыяльна паказвалі яе ў Томску, Маскве, Ніве, Адазе, у гарадах Польскай Народнай Рэспублікі. Не ўсё жыццё запаміналіся глядачамі, створанымі Г. Глебавым, В. Пяшчаным, Р. Рымчак, Ул. Дзяжышчам, Р. Іахімавічам, В. Пола і іншымі.

Днямі здымаліся 500-я паставы «Паўлінкі», якая была прысвечана 80-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы. Мясцамі глядачкі, які і заўсёды, цёпла сустрапі чужоўныя спектаклі.

дзяўчынку пад замком, не выслупіла нават на вуліцу. І змочыла пачынаўшы дзеянне. У яе вачах ксасці, аказаліся мадэлі. Дзяўчынычкі.

Хто вінаваты ў гэтым? Чаму адважлівыя органы не ўмяшаліся, не абаранілі Машу, не выратавалі яе? Чаму не знаёмае правадзіць, у распараджэнні яега ёсць зашчы, адольныя вырываць Машу з цёплага насцяла і адкрыць перад ёю дзверы школы-інтэрната? Гэта было б добрым урокам цемрашалам.

Мы маглі б нагадаць таварышам з гродзенскай пракуратуры і яшчэ адзін выпадак, які астаўся без іх увагі. Гэта было ўлетку 1960 года. Т. Пелудэ танцавала разам са сваімі сяброўкамі ў адэльскім клубе. Мясцамі, жарта, смех. Як добра кружыцца ў вальсе і маршчы, маршчы і маршчы... І раптам над самым таловым дзяўчынкай паўзла самая агідная лаянка: «Камсамольская ты... на, атрымавай!» Не паспела дзяўчына апамітацца, як нехта з сілай стукнуў яе кулаком па твары, з якога яшчэ не паспела сыйці ўсмешка. На нейкае імгненне ўсё замерла, як у спыненым кадры кіно, а потым некуды паліло, пахіснулася падлога. Сяброўкі падхпілі дзяўчынку...

Болі не было, быў сорам, горыч і вялікая, вялікая крыўда. За што? Гэта была кроў, крывацёў таварыш, яна крывацёў у ноч, у цемру. Услед гнаўся той ж п'яны голас: «То-та ж, будзеш ведаць, пся кроў».

кая выйшла яшчэ ў 1936 годзе асобным выданнем.

Аб гэтым аднагоміні вельмі добра адказаў сам Янка Купала. Пры сустрэчы з украінскімі пісьменнікамі ў Гродзе, Янка Купала быў на святкаванні 750-годдзя паэмы Шота Руставелі «Віцязь у тыравай шкуры», ён сказаў, што «дабры творы для зборніка зроблены ўважліва. У кнігу ўвайшлі яшчэ тры творы, якія я найбольш любіў сам». І далей паэт гарычы, што кніга выдана з такою любобу, з такою увагай, што ён нават захапіў з сабою з паўдзятка энцяміляраў, каб паказаць таварышам, які добра ведае Украіна творы не толькі сваіх, але і суседскіх братніх пісьменнікаў.

Хочацца адзначыць, што пры рабоце над перакладамі украінскіх пісьменнікаў заўсёды раіліся з Я. Купалам, прыслухоўваліся да яго парад і заўваг. Так, у адным з пісем да Янкі Купалы Паўло Тычына пісаў: «Дарагі Іван Дамінівіч! Маю да Вас тавару просьбу. Ці не прыехаў бы Вы ў мяне на дзень-два ў Харкаў. Пасля доўгай пажасцей арганізацыяна-тэхнічнага характару я, нарэшце, скончыў складанне Вашай кнігі ва ўкраінскіх перакладах. Кнігу павінен аддаць у выдавецтва, і таму хацелася б з Вами апошні раз прагаварыцца, а можа ішо-небудзь і выправіць, выкрасціць, растлумачыць. Апрача гэтага, трэба будзе паставіць даты, зрабіць размяшчэнне саміх вершаў. Перакладзена ўсяго 3000 радкоў...»

Купалаўскія дні на Украіне аднагоміні заўсёды вельмі шырока. У часопісах, а таксама ў цэнтральных, абласных і раённых газетах выдатым украінскімі пісьменнікамі і крытыкамі змешчана шмат артыкулаў і нататак, прысвечаных Янкі Купала. Цяжка знайсці на Украіне паэту, які не адгукнуўся б на пазыі Янкі Купалы сваім вершам.

Аб шырокай папулярнасці Янкі Купалы на Украіне сведчыць і той факт, што вялікі купалаўскі верш «Алес» пераішоў ва ўкраінскі фальклор. Ён быў запісаны амаль без змен у адным з калгасаў Кіеўшчыны як узор вуснай народнай творчасці.

Газета «Радніська Житомирщина» пісала 8 ліпеня 1952 года:

«Есць паэты, якім выпала шчаслівая доля стаць выразікамі думак і спадзяванняў народных, назаўсёды зліваюць свае імёны і сваю творчасць з гісторыяй народаў».

Гэтыя словы цалкам і поўна адносяцца да Янкі Купалы, творчасць якога стала здабыткам іншых народаў і, у першую чаргу, суседняга ўкраінскага.

Т. ТАРАСАВА.

ЯШЧЭ АДНА РАЗГАДКА

Есць у Янкі Купалы невялікі верш:

Вяртаюцца з выраю жоравы, гусі

Да збураных гнёзд на палях Беларусі;

Як «бежачы» тыя, гананыя туюто,

Да родняга краю плывуць чарадою.

А думцы марнотна, а думка не бачыць,

Як птушка і тая айначаная малчыць...

Мне з выраю птушка, а думка у вырай

Ляцела б, ляцела, а шчыра, так шчыра!

Ва ўсіх выданнях твор датуюцца 1922 годам.

Нядаўна мне выпала ўдалася ўстанавіць сапраўдную дату напісання.

У час паездкі ў Ленінград я наведвала сяброў мастака Д. Полазава, добрага знаёмага Янкі Купалы. Мясцамі цёпла сустрапі дачка і сын мастака. Яны рас-

казалі многа цікавага пра дружбу Дамітрыя Міхайлавіча і Івана Дамінівіча.

З 1914 па 1922 год сям'я Полазава жыла ў Мінску. Пасля 1917 года з ёю зблізіўся Янка Купала. Паэт часта бываў у іх доме, гуляў у шахматы з гаспадаром.

Аднойчы 15-гадовай Люся (Алена) Дамітрыеўна ў дзяцістве перапісала Янкі Купала напісаны ёй у альбом лісьце-будзь верш. Паэт пакінуў дзяўчыну на памяць вострым вышэй прыведзеным радкоў з аднакай «У альбом п. Люсі Полазавай».

Напісаны верш не ў чатыры, а ў дзевяць радкоў. Замест слова «стугно» напісана — «стужбо». Унізе «Менск 29/IV-21 г. Янка Купала».

Рукапіс гэтага верша з іншымі матэрыяламі Алены Дамітрыеўна любіўна перадала Літаратурнаму музею Янкі Купалы.

Я. РАМАНОВСКАЯ.

школьнікаў ужо не супраць таго, каб іх дзеці насілі гальштукі. Ёсць толькі якая тады з насцёлам?

Давольнае п'янерам хадзіць у насцёл — усе будучыя п'янерамі, — таварышам нам у Адэльску.

Вясёлая карцінка. Стаяць цэлым атрадам на каленях перад распісаным п'янерам Адэльска і на акаліч ксяндза рыхтавацца да «царства нябеснага» дружна, адказваючы: «Заўсёды гатовы».

Не, новае пакаленне не можа расці на каленях, ісці ў будучыню на карачках, каб і неба ляцела ксасціныя караблі Гэта не магчыма.

Мы выведзілі з Адэльска раіцца. Пальміне ўсход Сонца, толькі што падняўся з-за гарызонту, шчодра паліла сваімі прамянямі шырокія каласныя прасторы. А праз усё ісконна доўгай чорнай паласою ляжаў цень насцёла. Гэты цень яшчэ вялікі, у яго лоне яшчэ многа людзей, але мы ведаем: чым вышэй ходзіць сонца, тым каралейшы цень. Хутка не будзе яго і ў Адэльску.

Так хацелася б мне, закончыць гэты расказ. Хацелася б, але... Многа яшчэ прыносіць людзям гэты змрочны цень і слёз і гора, многія выходзяць з яго, несучы на душы крывавае раны, і многа-многа трэба зрабіць яшчэ, каб не было гэтага цёна, не было старога Адэльска, каб сонца новага свяціла кожнаму чалавеку.

Самадзейны драматычны калектыў Гродзенскага педагагічнага інстытута, які носіць імя Янкі Купалы, паставіў на сваёй сцэне п'есу народнага паэта «Прымакі».

На здымку — сцэна са спектакля. Ролі выконваюць (злева направа): Максіма Кутаса — І. Асава, Нацыяны — Л. Каваліца і Даміцілі — А. Канавога.

Фота Г. БЫЛЕУСКАГА.

І ў далёкім Саратаве...

Імя Янкі Купалы шануюць не толькі ў Беларусі. Прыгавдаю, як у пачатку 1941 года (7 сакавіка) саратаўская газета «Коммунист» змясціла невялікую, але вельмі шчырую рэцэнзію Ю. Арчм'ева на «П'есы» Янкі Купалы ў перакладзе на рускую мову. Аўтар з захапленнем піша аб драме «Раскіданае гняздо», у якой (павадае яго слоў) «з выключнай сілай», «праўдзіва і драматычна» паказана абалонне беларускага селяніна дзяржаўнай навае часу. Аўтар рэцэнзіі пісаў: «У адноўленне народа — зарука перамогі народа, поспех рэвалюцыі, — вось ідэя драмы. Ярыя і глыбокія кантрасы, спалучэнне хваляючага лірызму і драматызму, патэтыка і фалькларыстыка — выдатныя рысы «Раскіданага гнязда».

Працавала я ў той час у Саратаве і, прачытаўшы рэцэнзію, вырашыла паслаць яе Янкі Купала. Выразна гэтай рэцэнзіяй разам з прыватным ад землякаў з прастораў Волгі была накіравана Янкі Купалам без подпісу і без зваротнага адраса. Але паэт згадаўся, што быў адрастварам, і шчыра адгукнуўся з Масквы, куды ён прыехаў атрымаць Дзяржаўную прэмію. Яго пісьмо ад 10 красавіка 1941 г. знайшло сваёго адрасата ў Саратаве.

Прауючы ў бібліятэцы мне даводзілася назіраць, што творы Янкі Купалы, як і Якуба Коласа, знаходзілі сваёго чытача і ў далёкім Саратаве.

У 1942 годзе, цяжкім годзе вайны, абраліся мы адзначыць 60-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы. У той час у Саратаве працавала Украінскае радыё. Супрацоўнікі радыё даведзілі, што я з Беларусі і знаёма з Янкам Купалам. Яны папрасілі мяне прыняць удзел у юбілейнай радыёперадачы пра творчасць Янкі Купалы. І ахвотна згадзілася. Арыст з радыё, які гаварыў пра чытанне вершаў Янкі Купалы, прысуд мяне праслухаць вымаўленні і выправіць яго.

Але аднойчы, па дарозе на работу, я пачула з разгуктара знаёмага і дарагога імя Янкі Купалы. Гэта было паведамленне аб яго трагічнай смерці.

Нашы выступленні ў той дзень былі як бы вялікім вялікаму песняру Беларусі.

Ю. БІБІЛА.

НАШ ПЕРШЫ СПЕКТАКЛЬ

Сёлётні год асабліва для кожнага беларуса: 7-га ліпеня спадзілася 80 гадоў з дня нараджэння незалежнага Янкі Купалы. Купала — вялікі пісьнік нашага народа, вынік дум і спадзяванняў працоўнага чалавека. І радасна зарав бачыць і адчуваць, што слова яго вядома ва ўсіх нутках нашай радзімы і нават далей за яе межы. Ёсць чаму з некай асаблівай хваляваннем успамінаць, як ўпершыню пачуў і блізка пазнаёміўся з магучымі словамі нашага песняра.

1920 год. Скончылася нямецкая і беларуская акупацыя. Расціліся дзверы школ. Мне прызначылі тады загадчыкам Падліскай пачатковай школы Гусакскага раёна. Сильнае дружнае памагалі рамантаваць будынак школы, паламаную маёй.

Вырашылі мы арганізаваць драматычны гурток. Запісалася шмат моладзі. Былі тут і вясковыя музыкі, і спевакі. Зрабілі сцэну. Дружна ўзяліся гуртоўцы за падрыхтоўку «Паўлінкі» — спектакля, першага за ўсё жыццё вёскі. Рыхтавалі спектакль больш двух месцаў. Загаворы чыталі Сугана выконваў вольна пана Выкоўскага, настаяўца А. Сеўрук — роллю Альбітэты.

Спектакль чакалі ў вёсцы ўсе: старыя, моладзь і дзеці. Усе жадаючыя не маглі ўмясціцца ў залі. Людзі сталі на вуліцы, з поўнамі калёдора, а дзеці лезлі пад вокны. Мы абсалі, што кожную суботу будзем паказваць «Паўлінку». Сваё абяцанне стрымалі.

Хутка за нашым «тэатрам» хутка размысцілася. Паглядзець «Паўлінку» халі і ішлі людзі з навакольных вёсак.

Поспеху спрыяла удалая ігра вынавацаў. Мне самому даводзілася тады быць і рысырмам, і артыстам. Асабліва удала выконваў роллю пана Выкоўскага загадчык чытальні Сугана. З такім жа поспехам сыграны былі ролі Паўлінкі, Альбітэты і іншых героў п'есы.

М. КУРЦЭВІЧ.

Чым больш чула і ўдзіліва ставіцца пісьменнік да востра надзённых, хваляючых праблем сучаснасці, тым больш мастацкай праўды і праблемнасці і ў яго творах аб мінулым. Гэта не азначае, што пісьменнік можа «мадэрнізаваць» мінулае, «прыпісваць» думкі, погляды чалавека 60-х гадоў чалавеку мінулых часоў. На псіхалогію кожнага пакалення ляжыць адбітак пэўнага часу, канкрэтна-гістарычных абставін.

Раман І. Мележа «Людзі на балоце» — твор аб устанаві новага жыцця на Палессі ў першыя гады Савецкай ўлады. Тэма гэтай не новай для беларускай літаратуры. І тым не менш раман І. Мележа цягачца з неаслабнай цікавасцю ад пачатку да канца. Яго прыбавнасць — у глыбока праўдзівым адлюстраванні жыцця беларускай вёскі, у рэальнай праўдзе шматграннага характару, у імкненні пісьменніка паказаць поступ гісторыі праз асабісты лёс простых людзей працы.

І. Мележ пераканаўча паказваў на прыкладзе вёскі Курані, якая знаходзілася сярод блэжнх палескіх балот, як паступова і няўхільна на Палессі прыходзіць і ўсталявацца новае, савецкае, які яно перамагае ў барацьбе з класавым ворагам, з забобамі, рэлігійнымі дурманам, «старычна абумоўленай заскараўласцю».

Выключная ўвага да робітны не прыводзіць пісьменніка да натуралістычнага бытапісальніцтва, да захаплення этнаграфізмам. Сцэны і эпизоды, на поўнае ярым этнаграфічным зместам (насяба, коні, маляцьба, календныя вечары, календны і вясельны абрадавы і г. д.), дапамагаюць пісьменніку ўсёбака адлюстравана праўду тагачаснага жыцця.

Емістасць сацыяльна-бытавога рамана І. Мележа не толькі ў шматлікасці, а і ў анімным паказе героў, у глыбокім раскрыцці іх духоўнага свету.

У цэнтры рамана — лёс юнака Васіля Дзяліцы. З тымі ж, паступковым пранікненнем у псіхалогію юнака, які ўпершыню адчуў сабе старога, гаспадаром, І. Мележ малюе характар Васіля. Ёсць у пачатку рамана дзесяць аблісання збораў на сёнакос. Незвычайнасць моманту адчуваецца ва ўсім: у асаблівай увазе да Васіля з боку яго маці і дзеда, у навадках самога героя. Са святачнай ўрачыстасцю абганяў Васіль паваду еўскае, едучы на сенажаць.

«Неўзабаве, яны дагналі Чарнушчука. Можна было б ехаць за ім, аддачыны зянак лашавы дзядзьку Цімоху, які старэйшаму, і можа, у іншых абставінах Васіль так і зрабіў бы, але побач з дзядзькам сядзела задзіра Гануля, яго дачка, Васіля раўесніца. Гэтая задзіра ў апошні час Васілю проста жыць не давала, пры кожнай сустрэчы, калі ён трыпўся ўніз — смяляўся ці нават эзкала валася з яго... і гэтым абыходзіцца з ім, з чалавекам самастойным, гаспадаром».

Адчуванне сваёй сталасці, фізічнай сілы, радасці працы ці на мінуту не пакідаюць юнака. «Расставіўшы па-мужчынску ногі, моцна ўпняўшыся ў грунт, ён размаўчыста правёў насой, і трава шырнула, паласкавала лягла злева акуратнай купкай. Ён праўдзі другі раз, трэці, трава злева стала выдзігаватца ў вышынны зялёны рад... Праўду нажучу, што ксасць — справа не абы якая, мужчына справа, тут трэба і сіла, і спрыт, умець трэба. Але ў Васіля ўсё гэта ёсць. Глядзіце, які ладна шыраке ў яго каса, які кладзецца, даўжэ рад!» Праца асвоўваецца І. Мележам як эстэтычная, катэгорыя прыгожасці, які вышэйшы і аснова фізічнай і маральнай сілы героў.

Пісьменнік пазытвае працавітасць сваіх героў, іх любоў да роднай зямлі, неспраўдлівасці і крыхуальную зысціню, першага юнакага хананія, знаходзіць ярыка фарбы і дэталі, каб паказаць душэўную прыгожасць чалавеча працы. На сенажаці зарадзілася першае ханане Васіля да Ганны Чарнушкі. Васіль у інакшым святле, які ўпершыню, убачыў Ганулю. «Жылі побач, бегалі з другімі на выган, пасілі жыццё, колкі гадоў бачыў мж іншых і не ведаў, не здагадваўся, хто такая Ганна. І нечакана пасля

І. Мележ. Людзі на балоце. Раман. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1962.

ПРАЎДА ЖЫЦЦЯ

Павел ДЗЮБАЙЛА

вечара на лузе адкрылася ўсё, і, убаўчышы, адчуўшы такое, збятнаны, уражаны, стаў — як сам не свой. Сяст як бы перамянуўся адроз, ён быў переполны кулаў і радасці, незвычайна свет, — і ўсё куды і радасна ў ім тварыла Ганна». Ханане, для выражэння якога ў героў не знаходзілася слоў, азарыла іх дупы чароўным святлом. Пісьменнік у плане мастацкага паралелізму апісвае рабучу ля хаты, якая закрывала гронкамі агністых ягад, і прыгожасць дзяўчыны, да якой прыйшлі сталасць, ханане. «І неспадзявана адбылося незвычайнае: ціхая, нявідная, у жыццёвым росквіце рабіна заручылася, азарыла ярым, кідкім харавом, гарачым полымем агністых гронкаў. Не адны вочы, не абаянава, не ачарасцелыя ў жыццёвых пакутах да харавата, глядзель адзілена, зачаравана: «Глядзі ты... Як таі рабіна, чыла ў тоее лета Ганна. Яшчэ, адзедзі, учора была гарэза, падлетак, а вось ужо, глядзіце — у самай доўрай пары дзёўчына, у самай красе сваёй! Калі толькі вырасла!»

І. Мележ не «мадэрнізуе» сваіх героў, ён ні на мінуту не забывае, дзе і ў які час яны жылі. Цяжкая псіхалагічная спадчынасць практачна мінулага вышлечна ва ўсім складзе думак героў, ва ўсіх іх учынках. Калі бядак Грыбок папрасіў у Васіля лыжку мёду для хвората дзёўцы, Васіль не даў, хоць мёду трохі і было. Глыбока захаваная чалавечасць падказвала яму, што трэба даць, але неадзінадушны думкі аб хлебе, які патрэбна было купіць, прадашы мёд, стрымалі яго («Надасцява кожнаму! А што на кірмаш павясець...»). Вандыты з атрыда Маслава прымулі Васіля, патражаючы зброю, весті іх да «намітатчыка» Грыбка. Васіль паказаў хату Грыбка, хоць камітэт збараў і яго надзіліць зямлель. Калектыўнае будаўніцтва гробі прыз балота для Васіля — справа «названая», на якой можна было б зарабіць. І тым не менш ён старанна працуе на гробі. Праца для героя — аснова жыцця. Душэўная супрацьпастасць сведчыць аб «расціхаленасці» характара, а аб яго шматграннасці, бо пісьменнік перананаука раскрысвае вядучыя, вызначальныя рысы характара, абумоўленыя канкрэтна-гістарычнымі абставінамі, самім жыццём.

Паступова, часта яшчэ падсвідомы, стыхійна Васіль пачынае разумець рэвалюцыйную праўду, аб якой гаварыў старыня вальвынакома Алейка: «Хочацца, што б за нас усё рабілі, а самі і за сабе пастаць не хочаць».

І Васіль смела выступіў на сходзе за пераезд зямлі, самавольна паехаў араць зямлю кулака Глушака. Праўда, гэта быў іначэ толькі бунтарскі выклік адвечнай несправядлівасці, а не свядомы, канонны акт, права на які дала Кастрычніцкая рэвалюцыя.

Вараб'яча новага са старым у свядомасці героў асабліва яры паказана праз адносіны Васіля і Ганны. Насуперак сваім шчырым пацукіям хананя да Васіля Ганна выходзіць замуж за непаўнага кулацкага сына Яўхіма Глушака. Чаму? Вацяка на волю, удала багачка?

Улада грошай, ямылі, рэлігійныя фанатызм паступова здавалі свае ключавыя пазіцыі, яны не сыгралі такой ролі ў лёсе Ганны, як, напрыклад, у лёсе Зосі Прыдатнай з рамана Ц. Гартнага «Сокі цаліны».

Ганна выйшла замуж за Яўхіма перш за ўсё з-за глыбока абражанага пацукі чалавечай годнасці. Па вёсцы хадзілі іпнікі, што ён зваўся Яўхім. І ім паверыў нават хананя База. Неразумнае, бязвольнае рашэнне згодна вышэй замуж за Яўхіма — гэта своеасаблівае помста Васілю, усмуг таму, што вяржам прыняжала, гняло годнасці жанчыны.

І. Мележ паказаў канронны, рашаючыя зрухі характараў героў, выяўляючы ў іх усё значнае, істотнае, намецціў кірунак іх развіцця да свайго лагічнага завяршэння. Праўда, жыццёвы ідэалы многіх з героў яшчэ і не выйшлі за межы індывідуалістычных мар аб уласным узабагацэнні

